

PRO MEMORIA

Liturgia Sacra 9 (2003), nr 2, s. 481-483

KS. HELMUT JAN SOBECZKO
Opole

ŚP. PROF. BURKHARD NEUNHEUSER OSB (1903–2003) **Pionier soborowej reformy i odnowy liturgicznej**

Prawie dwa tygodnie przed swoją 100-tą rocznicą urodzin, w dniu 29 listopada 2003 r., odszedł na spotkanie ze zmartwychwstałym Panem o. prof. dr Burkhard Neunheuser, benedyktyn z opactwa Maria Laach (Niemcy), życzliwy światu i ludziom, wybitny uczonek i długoletni profesor Papieskiego Instytutu Liturgicznego *San Anselmo* i innych uczelni rzymskich.

O. Burhhard Gottfried Neunheuser urodził się 12 grudnia 1903 r. w Essen. Od wczesnej młodości pozostaje pod silnym wpływem rozwijającego się ruchu liturgicznego, który inspirował młodzieżowe stowarzyszenie *Quickborn*, głównie dzięki wpływom Romano Guardiniego. Jako uczeń gimnazjalny w siedzibie ruchu na zamku Rothenfels poznaje osobiście nie tylko R. Guardinięgo, ale i pozostałych działaczy, jak B. Strehlera, H. Hoffmanna oraz opata z Maria Laach I. Herwegena. Entuzjazm tego ruchu widoczny był przez całe życie o. Neunheusera.

W 1922 r. jako 19-letni młodzieniec wstępuje do benedyktynów w Maria Laach. Pod wpływem wyżej wymienionego opata był to wówczas jeden z najbardziej prężnych ośrodków ruchu liturgicznego w Niemczech. Po trzech latach został wysłany na studia specjalistyczne do Rzymu (1925–1930), które wieńczy obroną pracy doktorskiej *De benedictione aquae baptismalis*¹

¹ Opublikowana w EL 44 (1930), s. 194–207; 258–281; 369–412; 455–492.

Po studiach rzymskich wraca do opactwa w Maria Laach, gdzie w latach 1930–1937 podejmuje pracę naukową i dydaktyczną w zakonnej Wyższej Szkole Filozoficznej, którą kieruje od 1939 do 1964 r. W okresie przedwojennym i po 1945 r. udziela się duszpastersko i z entuzjazmem pracuje z młodzieżą, zwłaszcza w ramach organizowanych po wojnie w opactwie Maria Laach tygodniowych spotkań międzynarodowych, mających na celu m.in. pojednanie niemiecko-francuskie.

Przez cały czas utrzymuje kontakty z rzymskimi uczelniami papieskimi, a w latach 1937–1939 wykłada teologię dogmatyczną na Wydziale teologicznym *San Anselmo* w Rzymie. Ważnym wydarzeniem w jego życiu był Sobór Watykański II. Jako znany już ekspert zostaje powołany do prac nad soborową Konstytucją liturgiczną. Od momentu erygowania przez Jana XXIII Papieskiego Instytutu Liturgicznego *San Anselmo* (1962) zostaje jego profesorem, a następnie rektorem (do 1977 r.). W Rzymie wykładał również na uniwersytetach *Urbanianum* (od 1965 r.) i *Gregorianum* (od 1967 r.). Był członkiem soborowej Rady do Wykonania Konstytucji Liturgicznej oraz Kongregacji Kultu Bożego. Prace te ułatwiała mu dobra znajomość kilku języków.

W Papieskim Instytucie Liturgicznym *San Anselmo* był promotorem blisko 60 prac doktorskich. Znana była jego wielka życzliwość do Polski i studentów polskich. Kilkakrotnie odwiedził nasz kraj, w Opolu wygłosił wykład inauguracyjny rok akademicki 1983/84, podobnie w Krakowie (1975), gdzie ponadto otrzymał doktorat *honoris causa* Papieskiej Akademii Teologicznej. Na rzymskim *San Anselmo* był promotorem prac doktorskich 16 księży z Polski (kolejno: F. Małaczyński OSB, L. Czaja, bp W. Świerżawski, B. Lewandowski, Z. Garbowski, B. Margański, H. Michałowicz, J. Sroka, J. Stefański, S. Człapa, M. Szablewski, J. Janicki, J. Miazek, H. Sobeczko, S. Madeja, J. Boguniowski).

Najbardziej twórczy okres życia o. B. Neunheusera obejmował lata 1962–1977. Wypełniały je nie tylko zajęcia dydaktyczne na uczelniach rzymskich, ale i regularne częste wykłady gościnne oraz konferencje naukowe wygłaszane w wielu znanych ośrodkach, m.in. w Lille, Paryżu, Oxfordzie, Montserrat, USA. Słuchacze podziwiali świeżość myśli teologicznej i zawsze młodzieńczy entuzjazm, kiedy umiejętnie ukazywał bogactwo życia liturgicznego od czasów starożytnych po najnowszą reformę i odnowę *Vaticanum II*.

Na osobne podkreślenie zasługuje jego bogaty dorobek naukowy i publicystyczny. Prawie 600 pozycji z lat 1925–1972 zestawił jego współbrat zakonny o. A. von Severus w opracowaniu *Utilis Frater. Bibliographie Dr theol. Burkhard Neunheuser OSB*². Papieski Instytut Liturgiczny *San Anselmo* z okazji 75-tej rocznicy jego urodzin wydał specjalną księgę pamiątkową, w której po obszernej prezentacji życia

² A. VON SEVERUS, *Utilis Frater. Bibliographie Dr theol. Burkhard Neunheuser OSB*, AfL 15 (1973), s. 123–164.

i działalności Jubilata przez o. S. Marsiliego OSB artykuły zadedykowali profesorowie tej uczelni, uczniowie i przyjaciele³

Zainteresowania naukowe o. Neunheusera koncentrowały się na dziejach i teologii liturgii oraz na problematyce soborowej reformy i odnowy liturgicznej. Jako uczeń swojego mistrza i współbrata zakonnego Odo Casela (†1948) w latach 50-tych ubiegłego stulecia zajął się jego słynną teologią-misterium (*Mysterientheologie*), mimo początkowej kontrowersji naukę tę kontynuował i pogłębiał. Publikował swoje prace w różnych krajowych i zagranicznych czasopismach, a regularnie w „Archiv für Liturgiewissenschaft” ogłaszał zwięzłe recenzje różnojęzycznych publikacji z zakresu historii i teologii liturgii oraz z kultury i duchowości liturgicznej. Czynił to przez wszystkie prawie lata, niemal do końca swoich dni.

Badania nad liturgią w różnych epokach historycznych, wpływ na kształt liturgii różnych uwarunkowań kulturowych, a także współczesne wyzwania dotyczące liturgii, predysponowały go do aktywnego włączenia się w soborowe i posoborowe prace nad liturgią. Nic więc dziwnego, że został wezwany do grona ekspertów soborowych, którzy owocnie pracowali najpierw nad tekstem Konstytucji liturgicznej, a następnie nad jej wdrażaniem w życie. Powstaje sporo publikacji, w których ustosunkowuje się do problematyki teologicznej i zagadnień praktycznych, jakie niosły kolejne etapy posoborowej reformy. Opracowania te nie tylko analizują zagadnienie, ale pełne są również inspirujących przemyśleń. Ważniejsze jego prace z reguły były tłumaczone i wydawane również w obcych językach.

Śp. o. prof. Neunheuser był niezwykłym kapłanem, zakonnikiem i człowiekiem, obdarzony szczególną charyzmą paschalną, o czym świadczą nie tylko jego publikacje, ale i cała postawa życiowa. Na dowód tego drobne wspomnienie osobiste: przy ostatecznej aprobacie mojej rozprawy doktorskiej o soborowej reformie liturgicznej i jej recepcji w Polsce Profesor polecił na zakończenie dopisać zdanie, w którym — jak wyjaśniał — powinien wyrazić się ostateczny cel i efekt całej odnowy liturgicznej: *ut mysterium paschale vivendo exprimatur* („aby misterium paschalne wyrażało się w naszym życiu”). Te bardzo trafne i głębokie słowa wyjęte są z posoborowego dokumentu *Inter Oecumenici* (5/6).

Żywimy zatem głęboką nadzieję, iż śp. Zmarły raduje się już bezpośrednim uczestnictwem w misterium paschalnym Chrystusa. *R.i.p.*

³ *Eulogia. Miscellanea liturgica in onore di P. Burkhard Neunheuser OSB. Preside del Pontificio Istituto Liturgico* (Studia Anselmiana 68), Roma 1979, ss. 612.